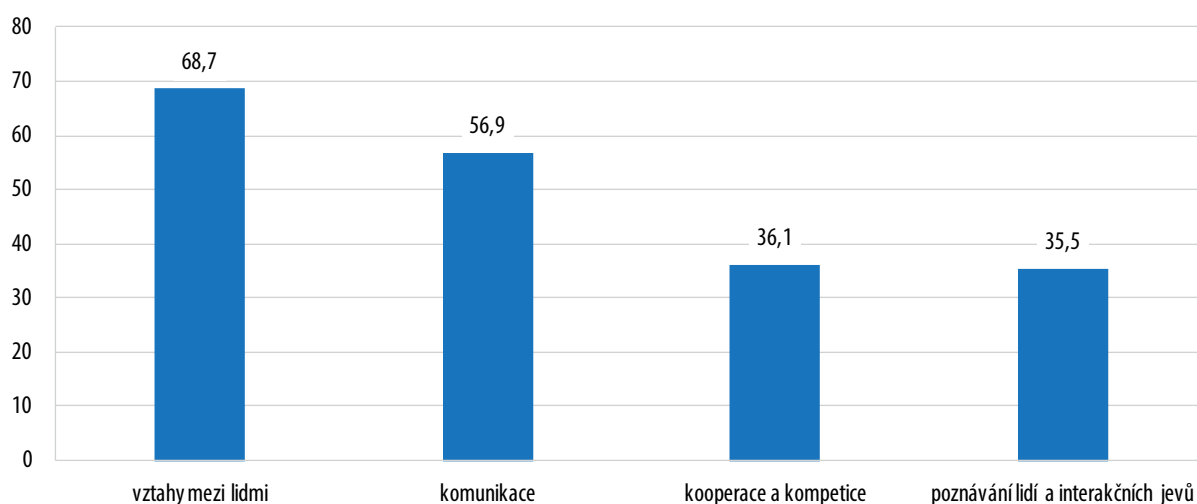

Materiální podmínky mají na rozvoj sociální gramotnosti minimální vliv, protože rozvoj osobnostních vlastností a posilování sociálně vyspělého chování a projevování zdravých postojů lze provádět prakticky při libovolné školou organizované činnosti. Podmínky byly zjištěny prostřednictvím dotazníku na 287 základních školách. Ve většině škol (91 %) má rozvoj sociální gramotnosti ve školním vzdělávacím programu stejné místo s ostatními vzdělávacími oblastmi. Sociální gramotnost se promítá do obsahu vzdělávání v jednotlivých vyučovacích předmětech v 91 % škol, ale je rozvíjena i akcemi mimo školu (školní výlet, adaptační kurz atp.), a to v 88 % škol. Mezi hlavní překážky, které školy uváděly, patřily nedostatek času ve výuce pro obsahovou přetíženost rámcového vzdělávacího programu ve 44 % škol a nedostatečná podpora úsilí školy o rozvoj sociální gramotnosti žáků ze strany rodičů v 19 % škol. Toto zjištění dokládá jeden z významných problémů sociální gramotnosti, pokud jej porovnáme se zjištěním, že 74 % škol souhlasí s tvrzením: „Rodiče očekávají od školy cílené působení na žáky s cílem rozvoje sociální gramotnosti žáků.“, a polovina škol nesouhlasí s tvrzením: „Rodiče vyjadřují škole podporu v působení na žáky s cílem rozvíjet jejich sociální gramotnost.“

Průběh rozvoje sociální gramotnosti byl sledován v 890 hospitovaných hodinách. Vzhledem k nadpředmětovému charakteru sociální gramotnosti byl sledován její rozvoj ve všech předmětech napříč. Jednalo se v 38 % o hodiny naukových předmětů (společenskovedních i přírodovědných), v 34 % jazykových předmětů, v 12 % výchovných předmětů. Rozvoj sociální gramotnosti byl hodnocen v hodinách pomocí 22 indikátorů, z nichž se některé vyskytovaly téměř v každé hodině, jako například: žáci se vyjadřují věcně, správně a jasně v 99 % hodin, žáci jednají tak, aby jejich chování vytvářelo a podporovalo dobré mezilidské vztahy a řešilo problémy ve vztazích v 97 % hodin, žáci vyslechnou (soustředěně) komunikačního partnera v 96 % hodin a žáci vysílají signály aktivního naslouchání v 96 % hodin. Naproti tomu v hodinách téměř vůbec nebyly zaznamenány následující jevy: žáci vysvětlí vliv možných chyb a omylů v poznávání lidí na vzájemné vztahy v 8 % hodin, žáci rozpoznají manipulativní komunikaci a používají vhodné strategie obrany proti agresí a manipulaci ve 4 % hodin a žáci charakterizují projevy předstírání, klamání a lhaní v komunikaci, uvažují o jejich účelu a aplikují nástroje rozpoznání klamů v komunikaci ve 3 % hodin. Celkově byly zaznamenány málo často jevy spojené s kooperací a kompeticí a poznáváním lidí a interakčních jevů.

Graf 19

Průměrný výskyt jevů (v %)

Ze zjištěných údajů plyne zájem škol o rozvoj sociální gramotnosti a dokládá i rozvíjení některých jejích složek v hodinách napříč předměty. Je zřetelné určité napětí při rozvíjení sociální gramotnosti žáků mezi cíli školy a ochotou ke spolupráci ze strany rodičů.